

آسیب‌شناسی تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان

(با روی کرد به روش هشت‌گام)

عتیق‌الله رحیمی^{۱*}، احمد جاوید ادیب^۲

چکیده

تحلیل در پالیسی‌سازی جوهر پالیسی‌سازی تلقی می‌گردد. تحقیق حاضر در تلاش برای یافتن پاسخ به این پرسش بوده است، که تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان با چه چالش‌ها و موانعی از منظر روش هشت‌گام روبه‌رو بوده است؟ این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، یک تحقیق توصیفی - پیمایشی بوده است. جامعه آماری این تحقیق، اداره عامه افغانستان شامل (بخش‌های طرح، تدوین، تطبیق، انکشاف و تحلیل پالیسی‌های عامه) وزارت‌خانه‌ها و ریاست‌های مستقل افغانستان و هم‌چنان گروه‌های فکری بودند. داده‌ها از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده و یافته‌های تحقیق با استفاده از برنامه SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان با چالش‌های بی‌شماری روبه‌رو است. این چالش‌ها شامل عدم درک درست از مشکل، عدم تعریف راه‌حل به‌جای خود مشکل، کم‌بود اطلاعات قابل اعتماد، وجود گروه‌های ذی‌نفع با اهداف متضاد، کم‌بود زمان، وجود ابهام، سوگیری‌ها، تعیین سریع اولویت‌ها، تکیه بیش از حد بر تجربه‌های گذشته، تضاد با قوانین، تعیین معیارهای گنگ، خوش‌بینی بیش از حد، عدم در نظر داشتن هزینه‌های غیرمستقیم بدیل‌ها، موجودیت چندین معیار، ناتوانی تحلیل‌گر در ارائه نتایج منطقی، وجود فساد، کسر بودجه، جهانی شدن و غیره می‌باشد.

واژه‌گان کلیدی: آسیب‌شناسی، افغانستان، پالیسی عامه، تجزیه و تحلیل، چالش‌ها.

دوره و سال سیزدهم نشراتی، پیاپی ۴۷، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۳
غالب (فصل‌نامه بین‌المللی مطالعات حقوقی، سیاسی و روابط بین‌الملل)

^{۱*} پوهنمئل دیپارتمنت حقوق عمومی، پوهنځی/دانش کده حقوق و علوم سیاسی، پوهنتون/دانش‌گاه کابل، کابل، افغانستان (نویسنده مسؤول: rahimi.ateeq@ku.edu.af)

^۲ دانش‌آموخته ماستری رشته اداره و پالیسی عامه، پوهنتون/دانش‌گاه کابل، کابل، افغانستان (jawwadidib2@gmail.com)
این مقاله تحت مجوز بین‌المللی Creative Commons Attribution 4.0 International License منتشر شده است.

Research Article

ISSN

P: 2788-4155

E: 2788-6441

Ghalib

Received: 03/ 08/ 2024

Accepted: 19/ 12/ 2024

Published: 21/ 12/ 2024

OPEN ACCESS <<https://ghalibqjournal.com/index.php/ghalibqjournal>>DOI: <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.4.6>

PP: 105 - 125

Pathology of Public Policy Analysis in Afghanistan (With an Eight-Step Approach)

id

id

Ateequllah Rahimi¹, Ahmad Jawid Adib²

Abstract

Analysis in policymaking is considered the essence of policymaking. The present study was an attempt to find an answer to the question, what challenges and obstacles has the analysis of public policies in Afghanistan faced from the perspective of the eight-step method? This study was applied in terms of its purpose and a descriptive survey study in terms of its data collection method. The statistical population of this study was the Afghan public administration (the departments of planning, drafting, implementing, developing, and analyzing public policies) of ministries and independent departments of Afghanistan, as well as think tanks. The data were collected through a questionnaire and the research findings were analyzed using the SPSS program. The findings show that the analysis of public policies in Afghanistan faces numerous challenges. These challenges include a lack of proper understanding of the problem, failure to define the solution instead of the problem itself, lack of reliable information, the existence of interest groups with conflicting goals, lack of time, ambiguity, biases, rapid determination of priorities, excessive reliance on past experiences, conflict with laws, setting dumb criteria, excessive optimism, failure to consider indirect costs of alternatives, the existence of multiple criteria, the inability of the analyst to provide logical conclusions, the existence of corruption, budget deficits, globalization, etc.

Keywords: pathology, Afghanistan, Public Policy, Analysis, Challenges.

GHALIB (International Journal of Law, Political Science and International Relations)
13th years and Volume, Fourth Issue, 2024

¹ Associate Professor, Department of Public Law, Faculty of Law and Political Science, Kabul University, Kabul, Afghanistan (Corresponding author: rahimi.ateeq@ku.edu.af)

² Master's degree in Public Administration and Policy, Kabul University, Kabul, Afghanistan (jawidadib2@gmail.com)

۱. مقدمه

پس از پنجاه سال، رشتهٔ تحلیل پالیسی جای گاه مناسبی در جهان معاصرِ تصمیم‌گیری پیدا کرده است. بدیهی است که دیدگاه اولیهٔ تحلیل پالیسی را که به‌عنوان ارائهٔ مشوره به حاکمان یا شاهزاده‌گان قلم‌داد می‌کردند، دگرگون شده و امروزه تحلیل پالیسی، فعالیتی است که در سراسر جهان استفادهٔ فراگیر دارد؛ شامل زبان‌ها، ارزش‌ها و شکل‌های چندگانه با انواع مراجعان فردی و گروهی. تنوع و گوناگونی این رشته برای برخی خسته‌کننده و نابه‌نجار است؛ ولی آن‌چه وجود دارد، تصویر واقعی جهان امروز است. تنوع نظام‌های حکومتی، گوناگونی روش‌ها و فنون مطرح‌شده، فراوانی خواسته‌ها و انتظارات و تنوع بسترهای پالیسی، همه و همه ناشی از واقعیت انکارناپذیر جهان امروزی است. جهان امروزی، دست‌خوش تغییرات سریع است و این امر آینده را نامشخص ساخته است. پالیسی‌سازان و تحلیل‌گران با مشکلات و پالیسی‌های مختلف و بدیل‌های متعدد مواجه هستند، که سهل‌انگاری در راستای ترجیح بدیل‌ها می‌تواند عواقب گسترده‌یی به دنبال داشته باشد. بناءً، پالیسی‌سازی و تحلیل پالیسی‌ها آسان نیست؛ ابهام‌ها، موانع و چالش‌های فراوان فراراه آن وجود دارد و هم‌چنان اطلاعات و داده‌ها محدود بوده و شناسایی مشکلات کلیدی دشوار است. بنابراین، دیگر تحلیل پالیسی، حرفه‌یی در کنترل معدودی از افراد حرفه‌یی نیست و با حاکمیت روحیهٔ مردم‌سالاری، مجموعه‌یی از افراد با ویژه‌گی‌ها و توانایی‌های مختلف، که نمایندهٔ منافع و خواسته‌های مختلف هستند، این حرفه را اداره می‌کنند (منوریان، ۱۳۹۶: ۲۴۸).

تصور کلی بر این است که به محض تدوین و تصویب یک پالیسی، ایجاد یک اداره یا مصرف مبلغ پولی، اهداف مضمحل برآورده خواهد شد؛ اما این فرضیه همیشه حقیقت ندارد. پالیسی‌های عامه به خودی خود و بدون نیاز به تجزیه و تحلیل قادر به تحقق اهداف تعیین‌شده نیستند؛ چالش‌های زیادی فراراه آن‌ها وجود دارد. تدوین پالیسی‌های عامه و تطبیق آن‌ها در نفس خود، بر حل مشکل عمومی سنگ تمام نمی‌گذارد. به‌منظور دستیابی به اهدافی که پالیسی‌های عامه به آن منظور وضع و تدوین می‌شوند، نیاز است تا پالیسی‌های مذکور مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. به همین گونه برای پالیسی‌سازی به‌تر، نیاز به تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه است. تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه، برای پالیسی‌سازی یک امر ضروری است؛ چون، تعیین رابطه بین پالیسی‌های عامه و نتایج و پیامدها و همین‌گونه سنجش تحقق اهداف پالیسی‌های مذکور، در گرو تجزیه و تحلیل آن‌هاست.

باید نظر داشت موارد فوق، انجام این تحقیق برای درک و رفع عوامل و چالش‌هایی که سبب عدم تجزیه و تحلیل درست پالیسی‌های عامه در افغانستان می‌گردند، نهایت ضروری می‌باشد. اگر پالیسی‌ها به درستی تجزیه و تحلیل نشوند و چالش‌ها و موانع فراراه آن‌ها برطرف نشود، مشکلات واقعی شناسایی نشده، بدیل‌های مناسب و پیامدهای احتمالی مستقیم و غیرمستقیم آن‌ها و هم‌چنان

معیارهای دقیق برای ارزیابی پالیسی‌ها نیز انتخاب نخواهد شد. در نتیجه منابع به هدر رفته و مشکل کماکان لاینحل باقی خواهد ماند. پس انجام این تحقیق تاحدی هم برای درک، دریافت و حل این چالش‌ها کمک خواهد کرد و هم خلأ علمی‌یی که در این راستا وجود دارد، تا حدی مرفوع خواهد شد. هدف اصلی این تحقیق، آسیب‌شناسی و شناسایی (چالش‌ها، نارسایی‌ها، محدودیت‌ها و موانع) تحلیل پالیسی‌های عامه و هم‌چنان ارائه راه‌یافت‌های تجزیه‌وتحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان می‌باشد.

پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که تجزیه‌وتحلیل پالیسی‌های عمومی در افغانستان با چه چالش‌ها و موانعی از منظر روش هشت‌گام روبه‌رو بوده است؟ هم‌چنین، این پژوهش بررسی می‌کند که چالش‌های موجود در هشت مرحله فرایند راه‌نمای کاربردی تجزیه‌وتحلیل سیاست‌ها، تا چه اندازه بر اثربخشی این روش در حل مشکلات و تحلیل مؤثر سیاست‌های عمومی در افغانستان تأثیرگذار است؟

محققان گمان می‌برند که چالش‌های گوناگونی که شامل (چالش‌های مربوط به ماهیت تجزیه‌وتحلیل پالیسی‌ها، عوامل محیطی و منابع و تکنیک و فرایند) می‌باشد، از چالش‌های کلی تجزیه‌وتحلیل مؤثر پالیسی‌های عامه در افغانستان می‌باشند. به‌نظر می‌رسد که میان چالش‌ها در هشت مرحله فرایند راه‌نمای کاربردی تجزیه‌وتحلیل پالیسی، مسیر هشت‌گانه‌یی برای اثربخشی بیش‌تر حل مشکلات و تجزیه‌وتحلیل اثربخش پالیسی‌های عامه افغانستان رابطه مستقیم وجود دارد. با پیشینه‌کاوی در این مورد، باید اذعان داشت که در افغانستان، پالیسی در مفهوم جدید و به‌عنوان یک رشته علمی - مطالعاتی، چیزی جدید است و از سابقه چندانی برخوردار نیست. تحقیقات و مطالعاتی در زمینه انجام نشده و اگر شده هم بسیار کم و اندک است. به اساس یافته‌ها و نتایج تحقیقات انجام‌شده، تا هنوز در افغانستان شخصی یا نهادی تحت عنوان مشخص بررسی چالش‌های تجزیه‌وتحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان چیزی به رشته تحریر نیامده یا تحقیقی در این مورد انجام نداده است. اما یک تعداد کتاب‌ها و مقالات که تا حد بسیار کم با این موضوع تحقیق ربط دارد، در ذیل روی آن‌ها بحث می‌نماییم:

منوریان، عباس (۱۳۹۷)، کتابی تحت عنوان «تحلیل خط‌مشی عمومی» به رشته تحریر در آورده است و در آن مفاهیم، روی‌کردها، مدل‌ها و فرایندها به رشته تحریر در آورده، که بیش‌تر روی تعریف و تاریخچه تحلیل خط‌مشی، روی‌کردها، مدل‌ها و فرایند تحلیل خط‌مشی و آینده تحلیل خط‌مشی عمومی در ایران به بحث پرداخته است و در ارتباط به چالش‌های تجزیه‌وتحلیل پالیسی‌های عامه، به جهانی‌شدن، کسر بودجه، بین‌المللی‌شدن پالیسی‌ها، تعارضات سیاسی و ایدئولوژیک و کاهش تمرکز

تحلیل پالیسی‌ها در اداره‌های مرکزی؛ من حیث چالش‌ها و فرصت‌های تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها اشاره کرده است.

دیپک کی، گوپتا (۱۳۹۹)، ترجمه رحمت‌الله قلی‌پور و مهدی فقیهی، کتابی را تحت عنوان «سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی» به رشته تحریر درآورده است، که روی مفاهیم و اصول سیاست‌گذاری، فرایند سیاست‌گذاری و نقش تحلیل سیاست در این فرایند و تحلیل برخی از سیاست‌های تصویب‌شده در ایران به بحث پرداخته است. این کتاب در ارتباط به مبانی نظری تحقیق روی دست مطالب ارزش‌مندی را داراست.

نهاد آموزش اروپا در سال (۲۰۱۸) مقاله‌یی را تحت عنوان «ره‌نمود تحلیل پالیسی» منتشر کرده است، که در آن مشکلات فراراه تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها را قرار زیر برشمرده است: فقدان مدارک و شواهد، نتایج و تصامیم، جریان معکوس و ابهام.

توماس دای (۲۰۰۸)، به محدودیت‌های زیر اشاره کرده است: محدودیت قدرت دولت، عدم توافق در مورد مسأله، ذهنیت در تفسیر، محدودیت‌ها در طرح تحقیق انسانی و پیچیده‌گی در رفتار انسانی.

زهرایی، الینا، محمد، عمران، محمد (۲۰۲۰)، تحقیقی را تحت عنوان تجزیه و تحلیل پالیسی سرمایه‌گذاری افغانستان انجام داده اند. اگرچه این تحقیق به زبان روسی صورت گرفته و به همان زبان نشر شده است، اما چکیده یا خلاصه آن به زبان انگلیسی است، که قرار ذیل است: این مقاله مطالعه تطبیقی موافقت‌نامه‌های سرمایه‌گذاری افغانستان را ارائه می‌دهد. این مقاله به بررسی پتانسیل روسیه به‌عنوان یک کشور حامی سرمایه‌گذاری در اقتصاد افغانستان پرداخته است. در این مقاله، تجزیه و تحلیل سرمایه‌گذاران براساس نقشه سرمایه‌گذاری مرکز تجارت بین‌المللی انجام شده است. این مقاله که به بررسی موافقت‌نامه‌های منطقه‌یی افغانستان با کشورهای نزدیک از لحاظ جغرافیایی و فرهنگی پرداخته است، این موافقت‌نامه‌ها را شامل موافقت‌نامه ترویج و حمایت از سرمایه‌گذاری بین کشورهای عضو سازمان هم‌کاری اقتصادی و موافقت‌نامه ترویج، حمایت و تضمین سرمایه‌گذاری بین کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی دانسته است. دربخش دیگر این مقاله، تهدیدهای ناشی از بی‌ثباتی سیاسی به‌طور خاص مورد توجه و موشگافی قرار گرفته است؛ من جمله سلب مالکیت از سرمایه‌گذاری‌ها با ممنوعیت عمومی و حق اعتراض به آن در محاکم که این مقررات فضای مساعدتری را برای سرمایه‌گذاری سایر دولت‌های اسلامی در افغانستان ایجاد می‌کند. این مقاله به بررسی تطبیق قراردادهای سرمایه‌گذاری افغانستان می‌پردازد. تجزیه و تحلیل پالیسی سرمایه‌گذاری افغانستان در این اثر تحقیقی طبق نقشه سرمایه‌گذاری مرکز تجارت بین‌المللی انجام شده است.

وقار، یحی، فکور، نوروز (۱۳۹۸)، تحقیقی را تحت عنوان بررسی موانع تطبیق خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی افغانستان انجام داده اند و یافته‌های تحقیق شان چنین است: در افغانستان با تحولات گسترده و روند توسعه سیاسی که در چند سال اخیر مورد توجه مسؤولان نظام قرار گرفته است تا حدودی خلأ موجود بین تدوین‌کننده‌گان خط‌مشی عمومی، مجریان نظام و عامه مردم مورد توجه قرار گرفته و گام‌هایی نیز در جهت اصلاح و تحول نظام اداری برداشته شده است؛ ولی هنوز بسیاری از سیاست‌ها، پالیسی‌ها و قوانین در خلأ و بعضاً به دور از واقعیات جامعه تدوین و تصویب می‌شوند، در نتیجه بالطبع در تطبیق و در مرحله عمل مشکلات عدیده‌ی بروز می‌کند. در این تحقیق تلاش صورت گرفته تا موانع تطبیق خط‌مشی عمومی در سازمان‌های دولتی افغانستان بررسی شود. این تحقیق هم که از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها توصیفی است، در افغانستان انجام شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بین انواع مانع از جمله مربوط به تدوین‌کننده‌گان، مجریان، ماهیت خط‌مشی، سازمان، مجری، گروه فشار، محیط، مدیریت و هم‌چنان منابع مالی رابطه معناداری وجود دارد. این تحقیق با وجودی که ماهیتاً روی تجزیه و تحلیل پالیسی است و روی عواملی متمرکز است، که سبب عدم تطبیق پالیسی‌های عامه می‌شود، اما با آن هم کاستی‌هایی دارد و آن این که عوامل اساسی عدم تطبیق پالیسی‌های عامه را به بحث نگرفته و صرف روی عوامل اداری بحث کرده است؛ درحالی که عوامل عدم تطبیق پالیسی‌های عامه در افغانستان علاوه بر دلایل و عوامل اداری، عوامل سیاسی و خارجی هم دارد. علاوه بر این، راه‌های ارائه شده توسط این تحقیق، با واقعیت‌های موجود و مقتضیات کشور برابر نیست.

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات، یک تحقیق توصیفی-پیمایشی است؛ نوعیت و روش انجام تحقیق، ماهیتاً یک تحقیق کیفی است و اطلاعات در زمینه مبانی نظری و پیشینه تحقیق با استفاده از روش مختلط کتاب‌خانه‌ی، مرور کتاب‌ها، آثار، تحقیقات انجام‌شده قبلی، مقاله‌های علمی و تحقیقی، کتاب‌خانه‌های الکترونیکی و سایت‌های معتبر اکادمیک و مراکز تحقیقاتی استفاده شده (و روش میدانی) داده‌ها از طریق توزیع پرسش‌نامه به دیپارتمنت‌های پالیسی اداراه‌های عامه افغانستان، نهادها و مؤسسات تحقیقی انجام شده است. تحقیق میدانی در این پژوهش با استفاده از ابزار پرسش‌نامه لگرت بوده و یافته‌های تحقیق میدانی با استفاده از برنامه SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

جامعه آماری این تحقیق را دیپارتمنت‌های پالیسی تمام وزارت‌خانه‌ها با حدود ۱۹۴ نفر کارمند در زمان انجام این تحقیق در بخش تدوین، تحلیل، انکشاف و تطبیق پالیسی‌های عامه و تمام اداره‌ها و ریاست‌های مستقل افغانستان و نهادها یا مؤسسه‌های تحقیقی (گروه‌های فکری) تشکیل می‌دهد. باتوجه به این که نمونه آماری، مجموعه کوچکی از جمعیت آماری مورد مطالعه را تشکیل می‌دهد و

جمع آوری داده‌ها از همه واحدهای بالقوه موجود در تحقیق غیرممکن، غیرعملی و یا پرمصرف و نیازمند زمان زیاد است؛ بناءً برای تعیین حجم نمونه آماری از فرمول تعیین حجم نمونه ویلیام کوکران استفاده شده است. N جامعه آماری، n حجم نمونه، P نسبت موفقیت در جامعه آماری، q نسبت عدم موفقیت در جامعه آماری؛ با توجه به این که بسیاری تحقیقات در مدیریت از مقیاس کیفی برخوردار اند، استنباط نسبت موفقیت در جامعه آماری (P) حایز اهمیت است. اگر پژوهشگر نتواند به برآورد بهتری برای p دست یابد، می‌تواند آن را مساوی به 0.5 در نظر گرفته و n را محاسبه کند. این تحقیق نیز از نسبت موفقیت در جامعه آماری $p=0.5$ در نظر گرفته شده است. d دقت برآورد است و بین 0.1 تا 0.01 در نظر گرفته می‌شود. در صورتی که دقت برآورد 0.1 در نظر گرفته شود، حجم نمونه حداکثر می‌گردد. در سطح خطای 5% مقدار Z برابر 1.96 و Z_2 برابر با 3.8416 است. بنابراین، جامعه آماری این پژوهش 194 نفر از کارمندان بخش پالیسی وزارتخانه‌ها به شمول کارمندان بخش پالیسی 4 اداره یا ریاست مستقل افغانستان را شامل می‌شود و براساس این فرمول، تعداد حجم نمونه مساوی به 129 نفر می‌باشد.

با در نظر داشت موارد فوق‌الذکر، این تحقیق برعلاوه شرح مختصری از تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه و علت‌ها و پیامدهای عدم تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در روند پالیسی‌سازی در افغانستان، به بررسی چالش‌های تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان پرداخته است.

۲. چهار چوب نظری تحقیق

۲-۱. مفاهیم و تعاریف تحلیل پالیسی‌های عامه

کلمه (Analysis) به دو معنا به کار می‌رود: نخست، تجزیه و تحلیل و دوم، به معنای تحلیل و شالوده‌شکنی موضوع مطالعه است؛ شکستن آن به عناصر اصلی برای درک بهتر آن (Kraft & Furlong, 2018: 9). یا پروسه تقسیم و کوچک‌سازی یک پدیده یا موضوع به اجزای کوچک‌تر به منظور فهم و درک بهتر آن موضوع و پدیده است؛ یا بررسی پالیسی‌های عامه، مراحل یا فرایندهای پالیسی‌های عامه یا هر دوی آن گفته می‌شود.

هم‌چنان عبارت از مطالعه علل و پیامدهای تصامیم پالیسی می‌باشد و یا عبارت از بررسی اجزای تشکیل دهنده پالیسی (تدوین، اجرا و مباحث اساسی) و هم‌چنان عبارت از روی کردی به خود پالیسی‌سازی می‌باشد، که هدف آن یک‌پارچه‌سازی و بسترسازی مدل‌ها و تحقیقات رشته‌هایی است که گرایش به پالیسی دارند.

تحلیل پالیسی عبارت از تلاش جدی برای سنجش هزینه‌ها و منافع پالیسی‌های مختلف، بدیل و ارزیابی فعالیت‌های واقعی یا پیش‌نهاد دولتی می‌باشد.

۲-۲. ماهیت تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه

تحلیل پالیسی عامه، معمولاً در مرحله طرح پالیسی اجرا می‌شود. در تحلیل پالیسی، سیاست‌گذاران در جست‌وجوی پیش‌نهاداتی‌اند که نویدبخش حل مشکلات عامه است. باید به‌خاطر داشت که تحلیل پالیسی، در سراسر روند پالیسی‌سازی به‌کار برده می‌شود، که از تعریف‌نمودن ماهیت یک مشکل آغاز شده تا تطبیق و ارزیابی پالیسی‌ها را دربر می‌گیرد. تحلیل پالیسی فعالیت‌های گوناگون را شامل می‌شود؛ مثلاً بحث پیرامون استفاده از تلفون در هنگام راننده‌گی. تحلیل پالیسی معمولاً، شامل جمع‌آوری و تفسیر اطلاعات و معلوماتی می‌گردد، که علل و معلول‌های مشکلات عامه و پیامدهای احتمالی استفاده از یک گزینه پالیسی یا گزینه دیگری برای حل مشکلات شرح می‌دهد (امین، ۱۳۹۸: ۱۳).

مشکلات عامه چندپهلوی است. برای درک و حل آن باید از علوم متعدد استفاده کرد. بسیاری‌ها تحلیل پالیسی را به‌نام ارزیابی بدیل‌های پالیسی یاد می‌کنند. طبق این دید، پس تحلیل پالیسی در حقیقت جمع‌آوری و یک‌پارچه‌ساختن شواهد به نفع و علیه هر گزینه است. تحلیل پالیسی نمی‌خواهد قضاوت کند؛ بدین معنا که تحلیل پالیسی قسماً علم و قسماً قضاوت است (الوانی، ۱۳۹۶: ۲۷).
تحلیل پالیسی باید این چهار موضوع را در خود داشته باشد: تحلیل آگاهانه خود پالیسی، بررسی آگاهانه سیستم‌های کنترل پالیسی عامه، سنجش مقایسه‌ی صرف‌جویی ممکن/محمّل، هزینه و منابع بدیل مختلف پالیسی‌های عامه، ارزیابی سیستماتیک نتایج عملی و واقعی تولیدشده توسط پالیسی (رحیمی، ۱۴۰۱: ۳۶).

۲-۳. اهمیت و عناصر تحلیل پالیسی‌های عامه

تجزیه و تحلیل در پالیسی‌های عامه می‌تواند ما را در محورهای زیر کمک کند:

- تسهیل اتخاذ پالیسی‌های مؤثرتر از طریق شناسایی و مقایسه راه‌حل‌های بالقوه در برابر اهداف (معیارهای) روشن؛
- شناسایی کم‌هزینه‌ترین راه‌حل‌ها و صرفه‌جویی در دارایی عامه؛
- تقویت ارجحیت منافع عمومی؛
- تحلیل پالیسی در تعریف و خلاصه‌سازی اهداف پالیسی پیش‌نهادی و تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در نتایج متوقعه و هزینه‌های تخمین‌شده با پالیسی‌های بدیل نقش مهمی دارد؛
- پالیسی‌سازان را کمک می‌کند تا پالیسی‌هایی با شاخص صرفه‌جویی بسازند. (رحیمی، ۱۴۰۱، ۱۸)

تحلیل پالیسی می‌باید دارای عناصر زیر باشد:

بنابر اعتقاد برخی از اندیشه‌مندان پالیسی‌سازی، عناصر پالیسی می‌باید شامل توصیف، علت‌ها و پیامد‌ها باشد (پارسونز، ۱۳۸۵: ۷۶). این بدین معناست که یک تحلیل پالیسی می‌باید تشخیص و توصیف مسأله را ارائه داده، علت‌های مسأله یا مشکل را واکاوی و مسأله‌یابی نموده باشد و نهایتاً عدم پرداختن به حل مشکل چه پیامد و عواقبی می‌تواند برای دولت‌ها داشته باشد یا در صورت تطبیق پالیسی نتیجه تطبیق پالیسی چه بوده است را انعکاس دهد. دانش‌مند دیگری به نام ناگل^۱، چهار عنصر ذیل را عناصر تجزیه و تحلیل می‌داند: اهداف مرتبط به تحلیل پالیسی، ابزار دست‌یابی به این اهداف، روش‌های تعیین اثرات ابزار دست‌یابی به اهداف، مسلک و حرفه تجزیه و تحلیل پالیسی (دانش‌فرد، ۱۳۹۵: ۱۷۹).

۲-۴. روش هشت‌گام تحلیل پالیسی‌های عامه

در ارتباط به تحلیل پالیسی مُدل‌ها، تکنیک‌ها، چهارچوب‌ها و شیوه‌های زیادی وجود دارد. مثلاً به ارتباط تحلیل پالیسی، مدل‌هایی از قبیل مدل عقلایی تحلیل پالیسی‌ها، مدل گفت‌مان تحلیل پالیسی‌ها، مدل سطل زباله تحلیل پالیسی‌ها، مدل نهادگرایی تحلیل پالیسی‌ها ارائه شده است. دانش‌مندان و محققان این رشته به زعم و دید خود تکنیک‌های تجزیه و تحلیل پالیسی عامه را به شیوه‌های گوناگون تعریف کرده‌اند. بعضی‌ها آن را با روش مغالطه کرده‌اند و بعضی هم مشخصاً از کلمه تکنیک استفاده کرده‌اند. به صورت کُل تکنیک‌های تجزیه و تحلیل پالیسی به شرح زیر است: تکنیک تجزیه و تحلیل اقتصادی، تکنیک تجزیه و تحلیل تصمیم‌گیری و تأثیرات، تکنیک تجزیه و تحلیل سیاسی و نهادی، و تکنیک تجزیه و تحلیل اخلاقی.

تحقیق حاضر به آسیب‌شناسی تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان از دید پروسه پالیسی‌سازی، خاصتاً پروسه پالیسی‌سازی هشت‌گانه می‌پردازد. اخیراً یکی از سبک‌های جدید برای مراحل تجزیه و تحلیل پالیسی عامه مطرح شده است. این سبک به نام روش هشت‌گانه یاد می‌شود، که توسط دو دانش‌مند به نام‌های یوگین بارداک و اریک. ام پاتشینک (Eugene Bardach and Eric M. Patashnik) در کتاب شان تحت عنوان «ره‌نمود عملی برای تجزیه و تحلیل» مطرح شده است. با در نظر داشت سبک‌ها و مراحل فوق، این روش، جامع‌تر و منطقی‌تر به نظر می‌رسد؛ چون که پروسه‌های فوق هر یک، یکی از مراحل را شامل بوده و یکی دیگر را شامل نمی‌شدند؛ اما این سبک شامل همه مراحل سبک‌های فوق‌الذکر است. این روش شامل هشت مرحله به شرح ذیل:

¹. Nagull

۱. شناسایی مشکل؛ ۲. جمع‌آوری مدارک و شواهد؛ ۳. شناسایی بدیل‌ها؛ ۴. انتخاب معیارها؛ ۵. پیش‌بینی نتایج؛ ۶. مقایسه بدیل‌ها؛ ۷. تعمق و تصمیم‌گیری؛ ۸. تحریر نتایج/ بیان داستان می‌باشد. قابل یادآوری است با توجه به وضاحت و قابل‌فهم‌بودن این هشت مرحله در متون و ادبیات مربوط به پالیسی‌های عامه در دنیا از توضیح و تفصیل جداگانه نسبت به شرح هر مرحله جهت جلوگیری از ضیاع وقت صرف‌نظر می‌نماییم و اشراف خواننده متن را بر این مراحل پیش‌فرض می‌گیریم و صرف به یافته‌های تحقیق می‌پردازیم.

۳. یافته‌های تحقیق

۳-۱. تحلیل جنسیتی

جدول زیر، فراوانی جنسیت پاسخ‌دهنده‌گان به پرسش‌نامه را نشان می‌دهد. با توجه به زمان انجام این تحقیق، از مجموع ۱۳۱ نفر پاسخ‌دهنده پرسش‌نامه، همه یا ۱۰۰ درصد آن‌ها را مردان تشکیل داده است.

جنسیت	مرد	تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
		۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول (۱): توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌دهنده‌گان

۳-۲. تحلیل سنی

توزیع فراوانی سن پاسخ‌دهنده‌گان در جدول ۲ نشان داده شده است. در این جدول مشاهده می‌شود که از مجموع ۱۳۱ نفر پاسخ‌دهنده، بیش‌ترین فراوانی مربوط به رده سنی ۱۸-۳۵ سال با ۹۲ نفر معادل ۷۰٫۲ درصد را تشکیل داده و به ترتیب ۳۴ نفر معادل ۲۶٫۰ درصد را رده سنی ۵۰-۳۶ سال و ۵ نفر معادل ۳٫۸ درصد را رده سنی ۶۵-۵۱ سال تشکیل داده اند.

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
سال ۱۸-۳۵	۹۲	۷۰٫۲	۷۰٫۲
سال ۳۶-۵۰	۳۴	۲۶	۹۶٫۲
سال ۵۱-۶۵	۵	۳٫۸	۱۰۰
مجموع	۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰

جدول (۲): توزیع فراوانی سن پاسخ‌دهنده‌گان

۳-۳. تحلیل تحصیلات

براساس جدول (۳)، توزیع فراوانی مربوط به تحصیلات پاسخ‌دهنده‌گان مشاهده می‌شود، که از مجموع (۱۳۱) نفر پاسخ‌دهنده، به تعداد (۳) نفر برابر با (۲٫۳) درصد (درجه تحصیل فوق بکلوریا،

(۷۲) نفر برابر با (۵۵) درصد (درجهٔ تحصیل لیسانس، (۵۲) نفر برابر با (۳۹,۷) درصد) درجهٔ تحصیل ماستر و (۴) نفر برابر با (۳,۱) درصد (درجهٔ تحصیل دکتر) را دارا بوده اند؛ بنابراین، پایین ترین درجهٔ تحصیلی پاسخ دهنده گان فوق بکلوریا (چهارده پاس)، بالاترین درجهٔ تحصیلی آنان دکتر و بیش ترین پاسخ دهنده گان هم دارای درجهٔ تحصیلی لیسانس بوده اند.

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سببش تحصیلات	
۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳		فوق بکلوریا
۷۲	۵۵	۵۵	۵۷,۳		لیسانس
۵۲	۳۹,۷	۳۹,۷	۹۶,۹		ماستر
۴	۳,۱	۳,۱	۱۰۰		دکتر
۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰			مجموع

جدول (۳): توزیع فراوانی مربوط به تحصیلات پاسخ دهنده گان

۳-۴. تحلیل تجربه کاری (سابقه خدمت)

براساس جدول (۴) توزیع فراوانی مربوط به میزان تجربه کاری پاسخ دهنده گان مشاهده می شود، که از مجموع (۱۳۱) پاسخ دهنده، به تعداد (۵۰) نفر برابر با (۳۸,۲) درصد) در ردیف ۱-۳ سال (تجربه کاری)، (۳۴) نفر برابر با (۲۶) درصد) در ردیف (۳-۵) سال (تجربه کاری)، (۲۷) نفر برابر با (۲۰,۶) درصد) در ردیف (۵-۱۰) سال (تجربه کاری) و (۲۰) نفر برابر با (۱۵,۳) درصد) در ردیف بیش تر از (۱۰) سال تجربه کاری بوده اند.

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سببش تجربه کاری	
۵۰	۳۸,۲	۳۸,۲	۳۸,۲		۱-۳ سال
۳۴	۲۶	۲۶	۶۴,۱		۳-۵ سال
۲۷	۲۰,۶	۲۰,۶	۸۴,۷		۵-۱۰ سال
۲۰	۱۵,۳	۱۵,۳	۱۰۰		بیش تر از ۱۰ سال
۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰			مجموع

جدول (۴): توزیع فراوانی مربوط به میزان تجربه کاری پاسخ دهنده گان

۳-۵. تحلیل توصیفی

جدول های توصیفی یافته های تحقیق میدانی مربوطه به فرضیه های تحقیق:

تجزیه و تحلیل پالیسی های عامه در افغانستان تا چه حد با چالش ها و موانع روبه رو است؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	تجزیه و تحلیل
۳۹	۲۹,۸	۲۹,۸	۲۹,۸	
۷۰	۵۳,۴	۵۳,۴	۸۳,۲	زیاد

بی نظر	۶	۴,۶	۴,۶	۷۸,۸
کم	۱۶	۱۲,۲	۱۲,۲	۱۰۰
مجموع	۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	

جدول (۵): توضیح فیصدی چالش و موانع تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در افغانستان

عدم استفاده از فرایند هشت‌گام (THE PATH FOLD-EIGHT...) برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه افغانستان تا چه حد

چالش برانگیز بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سنجش پرسش (۲)
بسیار زیاد	۲۹	۲۲,۱	۲۲,۱	
زیاد	۵۲	۳۹,۷	۶۱,۸	
بی نظر	۱۹	۱۴,۵	۷۶,۳	
کم	۲۶	۱۹,۸	۹۶,۲	
بسیار کم	۵	۳,۸	۱۰۰	
مجموع	۱۳۱	۱۰۰		

جدول (۶): توضیح فیصدی عدم استفاده از روش هشت‌گام در تحلیل پالیسی در افغانستان

در مرحله شناسایی مشکل، کم‌بود اطلاعات قابل اطمینان تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه افغانستان چالش بوده

می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سنجش پرسش (۳)
بسیار زیاد	۷۹	۶۰,۳	۶۰,۳	
زیاد	۴۲	۳۲,۱	۹۲,۴	
بی نظر	۲	۱,۵	۹۲,۴	
کم	۷	۵,۳	۹۳,۹	
بسیار کم	۱	۰,۸	۹۹,۲	
مجموع	۱۳۱	۱۰۰		

جدول (۷): توضیح فیصدی کم‌بود اطلاعات قابل اعتماد در تحلیل پالیسی

در مرحله جمع‌آوری شواهد (داده‌ها)، نبود زمان کافی تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه افغانستان چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سنجش پرسش (۴)
بسیار زیاد	۳۲	۲۴,۴	۲۴,۴	
زیاد	۵۰	۳۸,۲	۶۲,۶	
بی نظر	۳	۲,۳	۶۴,۳	
کم	۳۵	۲۶,۷	۹۱,۶	
بسیار کم	۱۱	۸,۴	۱۰۰	
مجموع	۱۳۱	۱۰۰		

جدول (۸): توضیح فیصدی چالش و موانع در جمع‌آوری داده‌ها

در مرحله شناسایی بدیل‌ها، وجود ابهام تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها چالش بوده می‌تواند؟

مخالف (فصل نامه بین المللی مطالعات حقوقی، سیاسی و روابط بین الملل)

سال سیزدهم نشراتی، پیاپی چهل و هفتم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۳ خورشیدی ۱۱۷

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
۴۸	۳۶٫۶	۳۶٫۶	۳۶٫۶
۵۹	۴۵	۴۵	۸۱٫۷
۷	۵٫۳	۵٫۳	۸۷
۱۶	۱۲٫۲	۱۲٫۲	۹۹٫۲
۱	۰٫۸	۰٫۸	۱۰۰
۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	

سنجش پرسش (۵)

جدول (۹): توضیح فیصدی چالش و موانع در مرحله شناسایی بدیل‌های پالیسی عامه در افغانستان

در مرحله انتخاب معیارها، اهداف متضاد تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
۵۷	۴۳٫۵	۴۳٫۵	۴۳٫۵
۴۶	۳۵٫۱	۳۵٫۱	۷۸٫۶
۱۱	۸٫۴	۸٫۴	۸۷
۱۴	۱۰٫۷	۱۰٫۷	۹۷٫۷
۳	۲٫۳	۲٫۳	۱۰۰
۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	

سنجش پرسش (۶)

جدول (۱۰): توضیح فیصدی چالش و موانع در مرحله انتخاب معیارهای پالیسی عامه در افغانستان

در مرحله پیش‌بینی نتایج، دخیل بودن ذهنیت فرد در تفسیر مشکل تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه افغانستان چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
۴۴	۳۳٫۶	۳۳٫۶	۳۳٫۶
۶۵	۴۹٫۶	۴۹٫۶	۸۳٫۲
۵	۳٫۸	۳٫۸	۸۷
۱۵	۱۱٫۵	۱۱٫۵	۹۸٫۵
۲	۱٫۵	۱٫۵	۱۰۰
۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	

سنجش پرسش (۷)

جدول (۱۱): توضیح فیصدی چالش و موانع تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در افغانستان در مرحله پیش‌بینی نتایج

در مرحله مقایسه بدیل‌ها، کمیت‌ناپذیر بودن اکثر بدیل‌ها تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه افغانستان چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی
۲۳	۱۷٫۶	۱۷٫۶	۱۷٫۶
۷۲	۵۵	۵۵	۷۲٫۵
۱۳	۹٫۹	۹٫۹	۸۲٫۴
۲۲	۱۶٫۸	۱۶٫۸	۹۹٫۲

سنجش پرسش (۸)

بسیار کم	۱	۰.۸	۰.۸	۱۰۰
مجموع	۱۳۱	۱۰۰	۱۰۰	

جدول (۱۲): توضیح فیصدی چالش و موانع تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در افغانستان در مرحله مقایسهٔ بدیل‌ها

در مرحلهٔ تصمیم‌گیری، وجود چندین معیار تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سنجش پرسش (۹)
بسیار زیاد	۴۲	۳۲,۱	۳۲,۱	
زیاد	۵۷	۴۳,۵	۷۵,۶	
بی نظر	۳	۲,۳	۷۷,۹	
کم	۲۲	۱۶,۸	۹۴,۷	
بسیار کم	۷	۵,۳	۱۰۰	
مجموع	۱۳۱	۱۰۰		

جدول (۱۳): توضیح فیصدی چالش و موانع تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در افغانستان در مرحلهٔ تصمیم‌گیری

در مرحلهٔ تحریر نتایج، ناتوانی تحلیل‌گر در ارائهٔ نتایج به زبان ساده تا چه حد برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامهٔ افغانستان چالش بوده می‌تواند؟

تعداد	فیصدی	فیصدی مدار اعتبار	فیصدی مجموعی	سنجش پرسش (۱۰)
بسیار زیاد	۶۳	۴۸,۱	۴۸,۱	
زیاد	۵۲	۳۹,۷	۸۷,۸	
بی نظر	۳	۲,۳	۹۰,۱	
کم	۱۱	۸,۴	۹۸,۵	
بسیار کم	۲	۱,۵	۱۰۰	
مجموع	۱۳۱	۱۰۰		

جدول (۱۴): توضیح فیصدی چالش و موانع تجزیه و تحلیل پالیسی عامه در افغانستان در مرحلهٔ تحریر نتایج

۳-۶. تحلیل استنباطی

هدف از تحلیل استنباطی، تعمیم نتایج حاصل شده از مشاهدات محقق در نمونهٔ انتخابی خود به جمعیت اصلی می‌باشد. در این تحلیل از دو نوع آمار بهره گرفته شده است؛ از آن‌جا که داده‌های آماری از توزیع نُرمال برخوردار می‌باشند و در نمونه‌های بزرگ به کارگرفتن هر یک از دو نوع آزمون مشکلی ایجاد نمی‌کند؛ بنابراین، برای آزمون فرضیه‌های این تحقیق از آزمون ناپارامتریک استفاده شده است. در این تحقیق ما جهت بررسی هر یک از فرضیه‌ها از آزمون یک‌نمونه‌یی کولموگروف اسمیرنوف استفاده می‌کنیم. باتوجه به فرضیه‌های مطرح شده در این تحقیق، فرضیه‌ها به دو دستهٔ اصلی و فرعی تقسیم شده‌اند.

۳-۶-۱. تحلیل فرضیه‌ها

الف. فرضیه اصلی تحقیق

عبارت است از این که: محققان گمان می‌برند که چالش‌های گوناگونی که شامل (چالش‌های مربوط به ماهیت تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها، عوامل محیطی و منابع و تکنیک و فرایند) می‌باشد، از چالش‌های کلی تجزیه و تحلیل مؤثر پالیسی‌های عامه در افغانستان می‌باشند.

شماره	فرضیه صفر	آزمون	سطح معناداری	نتیجه
۱	توزیع چالش‌های کلی نُر مال با میانگین ۴۱,۴۸ و انحراف معیار ۷۶۰۷۸۵	آزمون یک نمونه کولموگروف-اسمیرنوف	0.005a	رد فرضیه صفر

جدول (۱۵): تحلیل فرضیه اصلی تحقیق

توجه: معانی نامتناهی در این جا نمایش داده شده‌اند. سطح معناداری برابر با 0.005 می‌باشد.

باتوجه به جدول (۱۵)، نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، نشان می‌دهد که سطح معناداری فرضیه اصلی تحقیق ($P = 0,005$) کوچک‌تر از سطح خطای ($0,05$) است، پس می‌توان گفت که فرضیه صفر H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود؛ یعنی بین چالش‌های کلی (مربوط به ماهیت تجزیه و تحلیل، عوامل محیطی، منابع و غیره) و تجزیه و تحلیل اثربخش پالیسی‌های عامه در افغانستان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه اصلی تحقیق تأیید می‌شود. در نتیجه، باتوجه به یافته‌های تحلیل توصیفی به صورت کلی (۷۵٪) درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که چالش‌های متذکره عوامل اساسی فرا راه عدم تجزیه و تحلیل اثربخش پالیسی‌های عامه در افغانستان می‌باشند.

ب. فرضیه فرعی

به نظر می‌رسد: میان چالش‌ها در هشت مرحله فرایند (ره‌نمای کاربردی تجزیه و تحلیل پالیسی؛ مسیر هشت‌گانه‌یی برای اثربخشی بیش تر حل مشکلات) رابطه مستقیم وجود دارد.

شماره	فرضیه	آزمون	سطح معناداری	نتیجه
1	توزیع چالش‌های مرحله شناسایی مشکل نُر مال با میانگین ۱۳,۷۹ و انحراف معیار ۴,۳۱۶۳۵	آزمون یک نمونه کولموگروف-اسمیرنوف	0.000a	رد فرضیه صفر

جدول (۱۶): تحلیل فرضیه اصلی تحقیق

توجه: معانی نامتناهی در این جا نمایش داده شده‌اند. سطح معناداری برابر با 0.00a می‌باشد.

باتوجه به جدول (۱۶)، نتایج به‌دست‌آمده از آزمون یک‌نمونه‌یی کولموگروف-اسمیرنوف، نشان می‌دهد که سطح معناداری فرضیه فرعی (value-P = ۰,۰۰۰)، کوچک‌تر از سطح خطای (۰,۰۵) است، تأیید می‌شود. می‌توان گفت که فرضیه صفر H_0 رد شده و فرضیه H_1 شناسایی مشکل شامل (کم‌بود اطلاعات قابل اطمینان، نگاه سطحی به مسأله، تعریف مسأله بر مبنای حدس و گمان، تعارض در مورد مسأله و غیره)، و تجزیه و تحلیل اثربخش پالیسی‌های عامه در افغانستان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد؛ بنابراین، فرضیه فرعی تحقیق تأیید می‌شود. در نتیجه از میان چالش‌های شناسایی‌شده، عمده‌ترین چالش‌های مرحله شناسایی مشکل را کم‌بود اطلاعات قابل اطمینان ۹۲ درصد، نگاه سطحی به مسأله ۸۹ درصد، تعریف راه حل به جای اصل مشکل ۸۲ درصد، عدم شناسایی، فرصت‌های پنهان ۸۱ درصد، تعریف مسأله بر مبنای حدس و گمان ۸۰ درصد، عدم تکرار مراحل ۷۵ درصد و تعارض در مورد مسأله ۶۹ درصد تشکیل می‌دهد.

۴. مناقشه

با توجه به این‌که، پالیسی‌سازی در افغانستان یک رشته جدید است و تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در این کشور، یک موضوع تقریباً کم‌تر آشناست؛ این امر تحلیل‌گران پالیسی را با مشکلات و چالش‌های متعددی، هم از نگاه عوامل محیطی، هم از لحاظ تکنیک‌ها و هم از نگاه فرایند تجزیه و تحلیل مواجه ساخته است.

شناسایی چالش‌های تجزیه و تحلیل پالیسی عامه برای تحلیل‌گران جهت درک به‌تر پالیسی‌ها و برنامه‌ها یا انتخاب پالیسی‌های بدیل به‌تر و در نهایت رفع مشکل عمومی ضروری است. این تحقیق به پالیسی‌سازان در افغانستان کمک خواهد کرد تا با در نظر داشت نتایج و پیش‌نهادات آن، پالیسی‌های به‌تری را برای رفع مشکلات یا مسائل عمومی وضع و تدوین نمایند.

به صورت کلی، چالش‌هایی که برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان در نتیجه مطالعات کتاب‌خانه‌یی و یافته‌های میدانی شناسایی شده‌اند، به نتایج مهم زیر می‌رسیم:

تشخیص چالش‌های عمده فراراه تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان مانند (کم‌بود منابع علمی، کم‌بود افراد متخصص، نبود برنامه‌های عملی در این زمینه، محدودیت قدرت دولت، فساد اداری، کسر بودجه، بین‌المللی شدن پالیسی‌ها، پالیسی‌های تقلیدی و غیره)؛

درک و دریافت روش‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در

افغانستان هم‌چون سوات، پیستل، موست، هزینه و منفعت و هزینه و اثربخشی؛

چالش‌های تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه بر اساس روش هشت‌گام شامل (کم‌بود اطلاعات

قابل اعتماد، نگاه سطحی به مسأله، عدم اقدام به‌موقع، تعریف سریع مشکل، اهداف متضاد،

دخیل بودن ذهنیت فرد، عدم در نظر داشت عوارض جانبی، ساختار سیاسی پیچیده، وجود بازی‌گران مختلف و در نظر نگرفتن ابزار مناسب برای تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان).

می‌توانیم بگوییم که اگر به چالش‌های متذکر در هنگام تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان توجه صورت گیرد، تأثیرات مثبت در خصوص تحلیل، تدوین، اجرا و ارزیابی پالیسی‌ها به وجود خواهد آمد. از آنجایی که این تحقیق در افغانستان یک موضوع نسبتاً جدید است؛ بدون تردید محدودیت‌های بی‌شماری از جمله کمبود منبع علمی، عدم وجود روحیه هم‌کاری مسؤولان، نبود سوابق تحقیقاتی پیرامون موضوع تحقیق، وجود ترس در کارمندان از افشای نواقص و مشکلات مسلکی در اداره‌ی عامه افغانستان و غیره فرا راه آن وجود داشت.

باتوجه به نتایج تحقیق، برای مسؤولان پیش‌نهاد می‌شود که به چالش‌های اشاره شده در خلال فرضیه‌های تحقیق توجه نمایند و هم‌چنان برای پژوهش‌گران بعدی پیش‌نهاد می‌گردد، که بررسی چالش‌های تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها در مرحله تدوین، اجرا و ارزیابی با مطالعه موردی هر وزارت‌خانه به صورت جداگانه انجام دهند و هم‌چنان برای جمع‌آوری اطلاعات، از پرسش‌نامه نیز استفاده نمایند. بر علاوه، برای درک بیش‌تر این چالش‌ها، مطالعات انجام‌شده در این زمینه، در کشورهای در حال توسعه مطالعه گردد.

۵. نتیجه‌گیری

هدف تحقیق شناسایی چالش‌های فرا راه تجزیه و تحلیل اثربخش پالیسی‌های عامه در افغانستان و ارزیابی اثرات منفی آن‌ها بوده است. نتایج تحقیق نشان داد که (۷۵٪) درصد پاسخ‌دهنده‌گان این چالش‌ها را عوامل اساسی در عدم اثربخشی تجزیه و تحلیل پالیسی‌ها می‌دانند. این چالش‌ها در هشت مرحله تحلیل مورد بررسی قرار گرفتند.

در مرحله شناسایی مشکل، کمبود اطلاعات قابل اعتماد و نگاه سطحی به مسائل (۸۱٪)، و در مرحله جمع‌آوری شواهد، عدم اقدام به موقع و بی‌توجهی به نقش گروه‌های ذی‌نفع (۷۵٪) از چالش‌های اصلی شناخته شدند. هم‌چنین، در شناسایی بدیل‌ها، ابهام و عدم تفکیک بدیل‌ها (۷۴،۵٪)، و در انتخاب معیارها، اهداف متضاد و گنگ بودن معیارها (۸۲،۳٪) برجسته‌ترین موانع بودند.

در مرحله پیش‌بینی نتایج، ذهنیت فردی و بی‌توجهی به هزینه‌های غیرمستقیم (۷۶٪)، و در مقایسه بدیل‌ها، پیچیده‌گی ساختارهای اجتماعی و دسترسی محدود به اطلاعات (۷۲،۶٪) بیش‌ترین اثرات منفی را داشتند. در مرحله تصمیم‌گیری، تناقض اطلاعات و دخالت منافع شخصی (۷۳،۵٪)، و در تحریر نتایج، ناتوانی تحلیل‌گران در ارائه نتایج به زبان ساده (۸۲٪) به‌عنوان چالش‌های عمده شناسایی شدند.

یافته‌های این تحقیق با نتایج تحقیقات مشابه، از جمله پژوهش نهاد آموزش اروپا (۲۰۱۸) و آثار پژوهش‌گرانی مانند وقار، فکور، زهرایی، گوپتا و دای، هم‌سو بوده و فرضیات تحقیق را تأیید کرده است.

۶. پیش‌نهادها

۶-۱. پیش‌نهادهای کاربردی

- در مرحله شناسایی مشکل، به حل این چالش‌ها (کمبود اطلاعات قابل اطمینان و نگاه سطحی به مسأله، تعریف راه حل به جای خود مشکل و تعریف آن بر مبنای حدس و گمان) به صورت دقیق توجه صورت گیرد؛

- در مرحله جمع‌آوری شواهد، حل چالش‌های (عدم اقدام به موقع، در نظر نگرفتن نقش گروه‌های ذی‌نفع، جمع‌آوری داده‌های متناقض، عدم بررسی نقادانه تحقیق‌های گذشته) باید محراق توجه تحلیل‌گران پالیسی‌ها در اداره عامه افغانستان قرار گیرد؛

- در مرحله شناسایی بدیل‌ها، باید به حل چالش‌های (موجودیت ابهام، عدم تفکیک بدیل‌های اصلی و فرعی، تعریف سریع و بدون مطالعه دقیق مشکل، تعیین سریع اولویت‌ها و تکیه بیش از حد بر تجربه‌های گذشته) به صورت اساسی توجه صورت گیرد؛

- در مرحله انتخاب معیارها، این چالش‌ها (اهداف متضاد، گنگ بودن معیارها و تضاد با قوانین/عدم مشروعیت) باید در صدر برنامه‌های تحلیل‌گران قرار گیرد؛

- در مرحله پیش‌بینی نتایج، به حل چالش‌های (دخیل بودن ذهنیت فرد در هنگام تفسیر مشکل و بی‌توجهی به هزینه‌های غیرمستقیم و عدم در نظر داشت عوارض جانبی) باید به صورت دقیق توجه صورت گیرد؛

- در مرحله مقایسه بدیل‌ها، در نظر داشت چالش‌های (ساختار سیاسی و اجتماعی پیچیده، دسترسی محدود به اطلاعات، کمیت ناپذیر بودن اکثر بدیل‌ها، حذف زود هنگام بدیل‌ها، سوگیری و موجودیت بدیل‌های محدود) بسیار حیاتی است؛

- در مرحله تصمیم‌گیری، توجه به (موجودیت اطلاعات متناقض و دخالت منافع شخصی، وجود چندین معیار، بازی‌گران مختلف، اکتفا به راه‌حل رضایت‌بخش (در حل چالش‌های تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان بسیار مهم است)؛

- در مرحله تحریر نتایج/ بیان داستان، تحلیل‌گران باید چالش‌های زیر را جدی گرفته و برای حل این چالش (در نظر نگرفتن ابزار مناسب تجزیه و تحلیل) تا حد توان تلاش نمایند.

۶-۲. پیش نهادها برای محققان

- محققان بعدی در ارتباط با تحلیل پالیسی باید ضمن آشنایی با مکاتب، مدل‌ها و رویکردهای مختلف، با طیف گسترده‌یی از ابزارها، روش‌ها و فنون آشنایی پیدا کنند؛

- باتوجه به اهمیت این موضوع، برای پژوهش‌گران بعدی پیش نهاد می‌شود که در این خصوص تحقیقات جامع با مطالعه موردی هر وزارتخانه به صورت جداگانه انجام دهند؛

- نظر به این که این تحقیق روی آسیب‌های کلی تجزیه و تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان صورت گرفته است و محدوده وسیعی را در بردارد، بناءً پیش نهاد می‌شود که این چالش‌ها از نگاه فرایند، تدوین، تطبیق، ارزیابی، نظریه‌ها و مدل‌ها، تحقیقات مستقل صورت گیرد؛

- باتوجه به این که تحلیل پالیسی‌های عامه، بخش‌های مختلف جامعه و افراد گوناگون را تحت تأثیر قرار می‌دهد، در نتیجه گسترده‌گی اثرات آن چالش‌های بی‌شماری را به وجود خواهد آورد؛ بنابراین، پیش نهاد می‌شود که ابعاد مختلف این چالش‌ها در قالب تحقیق مستقل مورد بررسی قرار گیرد؛

- باتوجه به جدید بودن موضوع، پیش نهاد می‌گردد که مطالعات موردی مرتبط در سایر کشورها، خصوصاً کشورهای در حال توسعه، به صورت درست مطالعه گردد؛

- پیش نهاد می‌شود که در کنار استفاده از پرسش‌نامه، برای جمع‌آوری اطلاعات مهم از ابزار مصاحبه نیز استفاده شود، تا همه ابعاد تحقیق تحت پوشش قرار گیرد.

ORCID

Ateequllah Rahimi

<https://orcid.org/0009-0005-4602-1864>

Ahmad Jawid Adib

<https://orcid.org/0009-0001-4645-6965>

ارجاع به این مقاله (APA):

. رحیمی، عتیق‌الله؛ ادیب، احمد جاوید. (۱۴۰۳). «آسیب‌شناسی تحلیل پالیسی‌های عامه در افغانستان». فصل‌نامه علمی پژوهشی غالب. ۱۳(۴). ۱۰۵-۱۲۵. <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.4.6>

To Cite this Article (APA):

. Rahimi, Ateequllah; Adib, Ahmad Jawid. (2024). "Pathology of Public Policy Analysis in Afghanistan (With an Eight-Step Approach)". *Ghalib Journal*. 13(4). 105-125. <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.4.6>

سرچشمه‌ها

۱. الوانی، سید مهدی. (۱۳۹۶). *تصمیم‌گیری و تعیین خط مشی دولتی*. تهران: سمت.

۲. بهگام امین، ساجیه. (۱۳۹۸). **اساسات پالیسی‌سازی عامه** (سیاست‌گذاری عمومی). کابل: انتشارات سعید.
۳. پارسونز، واین. (۱۳۸۵). **مبانی سیاست‌گذاری عمومی و تحلیل سیاست‌ها**. ترجمه حمید رضا ملک‌محمدی. تهران: انتشارات پژوهش‌کده مطالعات راهبردی.
۴. دانش‌فرد، کرم‌الله. (۱۳۹۵). **فرآیند خط‌مشی‌گذاری عمومی**. چ دوم. تهران: نشر صفار.
۵. دیبک کی، گوپتا. (۱۳۹۹). **سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌ها**. ترجمه رحمت‌الله قلی‌پور و مهدی فقیهی. تهران: سمت.
۶. رحیمی، عتیق‌الله. (۱۴۰۱). **جزوه درسی تحلیل پالیسی‌های عامه**. کابل: انتشارات پوهنتون کابل.
۷. زهرایی، الینا؛ عمران، محمد. (۲۰۲۰). **تجزیه و تحلیل پالیسی سرمایه‌گذاری افغانستان**.
۸. فکور، نوروز؛ وقار، یحیی. (۱۴۰۰). «بررسی موانع تطبیق خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی افغانستان». (۱)۱. <https://civilica.com/doc/1574341>
۹. قلی‌پور، رحمت‌الله. (۱۳۹۶). **تصمیم‌گیری سازمانی و خط‌مشی‌گذاری عمومی**. چ هشتم. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانش‌گاه (سمت).
۱۰. منوریان، عباس. (۱۳۹۷). **تحلیل خط‌مشی عمومی؛ مفاهیم، رویکردها، مدل‌ها و فرایندها**. چ دوم. تهران: مؤسسه انتشارات دانش‌گاه تهران.
11. Bardach, Eugene & Eric M. Patashnik. (2015). “**Practical Guide for Policy Analysis: The Eight-fold Path to More Effective Problem solving**”, *justice policy network*. Available: <https://justicepolicynetwork.com>
12. Dye, T. R. (2008). *Understanding public policy* (12th ed.). Pearson/Prentice Hall
13. European Training Foundation. (2018). *Guidelines for policy analysis*. European Training Foundation.
14. Kraft, Michael E. and Furlong, Scott R. (2018) **Public Policy: Politics, analysis, and alternatives**. (6th ed), United Kingdom: CQ press.
15. Parsons, Wayne. (2005). *Public Policy: An introduction to the theory and practice of policy analysis*. Edward Elgar.

References

1. Alvani, Seyed Mehdi. (2017). **Decision-Making and Public Policy-Making**. Tehran: SAMT. [In Persian]
2. Behgam Ameen, Sajia. (2019). **Fundamentals of Public Policy-Making**. Kabul: Saeed Publications. [In Persian]
3. Parsons, Wayne. (2006). **Foundations of Public Policy and Policy Analysis**. Translated by Hamid Reza Malek-Mohammadi. Tehran: Research Institute of Strategic Studies Publications. [In Persian]

4. Danesh-Fard, Karamollah. (2016). **The Process of Public Policy-Making**. 2nd ed. Tehran: Safar Publishing. [In Persian]
5. Gupta, Dipak K. (2020). **Policy and Policy Analysis**. Translated by Rahmatollah Qolipour and Mehdi Faghihi. Tehran: SAMT. [In Persian]
6. Rahimi, Atiqullah. (2022). **Course Notes on Public Policy Analysis**. Kabul: Kabul University Press. [In Persian]
7. Zahrai, Elina; Omran, Mohammad. (2020). **Analysis of Afghanistan's Investment Policies**. [In Persian]
8. Fakoor, Nawrooz; Waqar, Yahya. (2021). "Examining the Barriers to Implementing Public Policies in Afghanistan's Government Organizations." 1(1). Retrieved from: <https://civilica.com/doc/1574341/> [In Persian]
9. Qolipour, Rahmatollah. (2017). **Organizational Decision-Making and Public Policy-Making**. 8th ed. Tehran: Organization for Research and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT). [In Persian]
10. Manourian, Abbas. (2018). **Analysis of Public Policy: Concepts, Approaches, Models, and Processes**. 2nd ed. Tehran: Tehran University Press. [In Persian]
11. Bardach, Eugene & Eric M. Patashnik. (2015). "Practical Guide for Policy Analysis: The Eight-fold Path to More Effective Problem solving", *justice policy network*. Available: <https://justicepolicynetwork.com>
12. Dye, T. R. (2008). *Understanding public policy* (12th ed.). Pearson/Prentice Hall
13. European Training Foundation. (2018). *Guidelines for policy analysis*. European Training Foundation.
14. kraft, Mchael E. and Furlong, Scott R. (2018) **Public Policy: Politics, analysis, and alternatives**. (6th ed), United Kingdom: CQ press.
15. Parsons, Wayne. (2005). *Public Policy: An introduction to the theory and practice of policy analysis*. Edward Elgar.